

Lietuvos savivaldybių asociacijai

2018-12-28

Nr. 20181228-01

DĖL SAVIVALDYBIŲ ŠEIMŲ TARYBŲ VEIKLOS

Nacionalinė šeimų ir tėvų asociacija ragina savivaldos institucijas inicijuoti ir steigti šeimų tarybas, kad savivaldos lygmens sprendimai būtų priimami kuo labiau atsiliepiant į šeimų poreikius.

Siekiant sprendimų priėmimą savivaldybėse priartinti prie šeimų patiriamos realybės, įgalinti visuomenę dalyvauti sprendimų savivaldos lygmeniu procese, savivaldybėse gali ir turėtų būti kuriamos šeimų tarybos. Kaip nurodoma Šeimos stiprinimo įstatyme, „savivaldybės šeimos taryba padeda įgyvendinti savivaldybės šeimos stiprinimo funkcijas ir stiprina savivaldybės institucijų ar įstaigų ir šeimų organizacijų bei su šeimomis dirbančių organizacijų bendradarbiavimą. Savivaldybės šeimos taryba analizuoja, stebi ir vertina savivaldybės teisės aktų, darančių įtaką šeimų padėčiai savivaldybėje, rengimą ir įgyvendinimą, teikia savivaldybės tarybai siūlymus dėl savivaldybės prioritetų, susijusių su šeimos stiprinimu savivaldybėje, nustatymo ir šeimoms aktualių klausimų sprendimo, teikia savivaldybių institucijoms ir įstaigoms siūlymus dėl šeimos stiprinimo savivaldybėje veiksmų įgyvendinimo tobulinimo.“ Taip pat pažymima, jog „seniūnijose ir seniūnaitijose šeimos gali telktis į visuomeninius pagrindais veikiančias vietines šeimos tarybas. Vietinės šeimos tarybos svarsto vietovės šeimoms rūpimus klausimus, inicijuoja šeimos stiprinimo veiklas ir teikia pasiūlymus seniūnams ir seniūnaičiams, savivaldybių šeimos taryboms.“

Vietos savivaldos įstatyme pažymima, jog vietos savivalda grindžiama „savivaldybės gyventojų dalyvavimo tvarkant viešuosius savivaldybės reikalus [principu]. Savivaldybės institucijos sudaro sąlygas savivaldybės gyventojams tiesiogiai dalyvauti rengiant ir svarstant sprendimų projektus, organizuojant apklausas, susirinkimus, sueigas, viešą peticijų nagrinėjimą, skatina kitas pilietinės iniciatyvos formas.“ Šeimos taryba – viena iš visuomenės dalyvavimo savivaldos lygmens sprendimų priėmimo formų. Jos tikslas – padėti įgyvendinti savivaldybės funkcijas, kuriant šeimai palankią aplinką savivaldybėje, ir stiprinti bendradarbiavimą tarp savivaldybės institucijų ar įstaigų ir nevyriausybinių organizacijų, dirbančių su šeimomis ar joms atstovaujančių. Viena iš esminių jos funkcijų – teikti grįžtamąjį ryšį savivaldos institucijoms apie planuojamų ar vykdomų sprendimų poveikį šeimoms. Šeimoms atstovaujančios ir su šeimomis dirbančios organizacijos turi ryšį su šeimomis ir gali atspindėti, kaip veikia savivaldybėje šeimai teikiamų paslaugų sistema, kaip ji atliepia šeimų poreikius, kiek realiai savivaldybės šeimų šios paslaugos pasiekia. Savivaldos institucijoms galioja konstitucinis principas, kad „Valdžios įstaigos tarnauja žmonėms“, taigi jei savivaldos institucijos tikrai siekia tarnauti savo

teritorijoje gyvenančioms šeimoms, savivaldybių šeimų tarybos gali būti puikus įrankis, padedantis šio tikslo tinkamai siekti, ir skatintina, kad visose savivaldybėse susikurtų šeimų tarybos.

Šeimos tarybos gyvuoja savivaldos struktūroje vos penketą metų. Šio naujo savivaldos darinio praktinė veikla vis dar formuojasi, todėl svarbu šiame etape atpažinti kliūtis, neleidžiantis stiprėti šeimoms taryboms ir veikti kaip ištekliui kuriant šeimai palankią aplinką savivaldų lygmenyje. Siekiant pažinti ir atskleisti šeimoms tarybų veiklą stiprinančius veiksnius ir kliūtis, blokuojančias šeimoms tarybų veiksmumą, projekto įgyvendinimo metu buvo susisiekiama su veikiančių šeimoms tarybų atstovais. Apibendrinus interviu su šeimoms tarybų atstovais, parengtos žemiau pateikiamos gairės apie tobulintinas ir plėtotinas sritis, sudarant palankesnes sąlygas šeimoms taryboms veikti ir formuojant įtraukią savivaldą.

Pirma, šeimoms tarybos veiklos efektyvumas priklauso kokiu principu vadovaujantis sudaromos šeimoms tarybos. Žymiai veiksmingiau veikia šeimoms tarybos sudarytos iš iniciatyvą ir norą steigti šeimoms tarybą išreiškusių pilietinių organizacijų, NVO atstovų, nei formaliai sukonstruotos šeimoms tarybos iš anksto nustatant formalius kriterijus šeimoms tarybos sudėčiai.

Antra, šeimoms tarybos veiksmumas priklauso ne tik nuo jos veiklos įteisinimo ir formalaus sudėties patvirtinimo, tačiau ir nuo savivaldos institucijų ir jų atstovų požiūrio į šeimoms tarybos narių kaip savivaldos institucijos atskiro organo veiklą ir teikiamus pasiūlymus. Šeimoms tarybos nariai iš nevyriausybinėse organizacijų dalyvauja šeimoms tarybos veikloje savanoriškais pagrindais, į šeimoms tarybos posėdžius atvyksta po darbo arba darbo metu, atidirdami praleistą laiką posėdžiuose savo laisvalaikio sąskaita. Pati veikla taryboje nėra finansuojama. Todėl labai svarbu, kad savivaldos atstovai: savivaldybės taryba, savivaldybės administracija rimtai žiūrėtų į šeimoms tarybos narių darbą. Jeigu požiūris į šeimoms tarybos sprendimus ir pasiūlymus yra atmestinis, jei jų pagrįsti ir pamatuoti pasiūlymai nėra vertinami ir į juos nėra atsižvelgiama, šeimoms tarybos veikloje dalyvaujančių asmenų motyvacija mažėja, asmenys nusivilia tuo, kad investuotos jų pastangos nėra vertinamos, didėja pasyvumas ir mažėja šeimoms tarybos veiklos efektyvumas. Tokiu būdu, šeimoms tarybos veikla praranda savo funkciją, nebestiprina savivaldos veiklos ir savivaldos sprendimų priėmimo. Todėl labai svarbu užtikrinti, kad savivaldos institucijų ir struktūrinių vienetų darbuotojai tinkamai atsižvelgtų į šeimoms tarybos pasiūlymus ir patarimus, išvalgas, plėtotų dialogą ir vertinimo atmosferą bendroje veikloje.

Trečia, veiksmingam šeimoms tarybos veikimui svarbus savivaldybės tarybos narių, savivaldos institucijų atstovų, dalyvaujančių šeimoms tarybos veikloje, įsitraukimas ir noras tarpininkauti tarp šeimoms tarybos ir savivaldos institucijų. Pažymėtina, kad jei asmenys, nuo savivaldos dalyvaujantys šeimoms tarybos veikloje, yra aktyvūs, iniciatyvūs ir geranoriški, jų vaidmuo yra neįkainojamas „pernešant“ šeimoms taryboje priimtus sprendimus į savivaldos organus ir komitetus, jie tampa tarsi „geraisiais laidininkais“, padedančiais perteikti šeimoms tarybos nuomonę įvairiais klausimais savivaldybės tarybai ir kitoms institucijoms.

Ketvirta, būtina, kad savivaldybėje rengiami sprendimų projektai šeimoms tarybą pasiektų kuo ankstyvesnėje rengimo stadijoje, lygiagrečiai ar prieš svarstant juos savivaldybės tarybos komitetuose. Pažymėtina, kad jei šeimoms tarybą sprendimų projektai pasiekia po komitetų svarstymų, šeimoms tarybai per vėlu šiame sprendimo priėmimo procese įnešti esminius pokyčius į sprendimo tekstą. Taigi, nors šeimoms tarybą pasiekia planuojami sprendimai, tačiau šeimoms tarybos narių patirtimi ir sukaupta

kompetencija, savivaldybės tarnautojai nebegali pasinaudoti kaip potencialiu ištekliumi ir jos dalyvavimas galutinio sprendimo rengimo procese tampa epizodinis ir nevisavertis.

Penkta, šeimos tarybos viena iš funkcijų – įvertinti pokyčių pagrįstumą, kaip savivaldybės tarybos ar kitų savivaldos organų priimti atitinkami sprendimai, palietė šeimas, įvertinti sprendimų ir pokyčių poveikį bei pasekmes, kaip dėl priimtų sprendimų pasikeitė situacija su paslaugų šeimoms prieinamumu ir paslaugų tinkamumu, jų kokybe. Pažymėtina, kad savivaldos lygmeniu teikiant paslaugas, savivaldybės funkcija yra ne pačiai teikti visas gyventojams reikalingas paslaugas, o užtikrinti šių paslaugų tiekimą, kad būtinos paslaugos pasiektų tikslines grupes, gerėtų paslaugų kokybė. Savivaldybės šeimos tarybos narių, atstovaujančių šeimų organizacijoms ir šeimoms, viena iš galimybių - atskleisti, kaip realybėje veikia paslaugų teikimo sistema, kaip paslaugas patiria šeimos, kiek vykdyti pokyčiai priartina arba atvirkščiai nutolina paslaugas dėl naujų biurokratinių procedūrų ir pan. Taigi, šeimos taryba gali būti esminis įrankis vykdant paslaugų stebėseną, savivaldos institucijų priimtų sprendimų įgyvendinimą ir jų monitoringą.

Šešta, jau šiandien turime puikių pavyzdžių kaip šeimos taryba gali atlikti tarpininko vaidmenį tarp savivaldos institucijų. Šeimos tarybos dėka gali būti užmegztas ryšys tarp centrinės valdžios institucijų ir savivaldos institucijų, seniūnijų, taip pat ir tarp savivaldybės lygmeniu veikiančių pareigūnų ar organų tam tikroje srityje. Pavyzdžiui, Kauno miesto savivaldybės šeimos tarybos dėka Kauno mieste veikiančios vaiko teisių tarnybos, tarpinstitucinio bendradarbiavimo, globos įstaigų ir kiti susiję darbuotojai bendrame susitikime gvildeno pokyčių vaiko teisių apsaugos sistemoje įgyvendinimo Kauno mieste klausimus. Panašus modelis, kai šeimos taryba kviečiasi posėdyje dalyvauti įvairių, ne tik savivaldos institucijų, atstovus sprendžiant konkrečius klausimus, gali pasitarnauti visapusiškesniam problemos supratimui ir kokybiškesnių savivaldos institucijų sprendimų priėmimui.

Septinta, šeimos tarybos savo veikloje gali išgvildinti ir pateikti giluminę aktualių šeimoms klausimų analizę, pažvelgdamos į šių klausimų esmę iš įvairių pozicijų, pasitelkdamos įvairius išteklius – tiek statistiką, tiek kitų institucijų teikiamą informaciją, kviesdamasi kaip nepriklausomas organas įvairių institucijų atstovus. Taip pat į šeimų tarybas įeinantys skirtingų frakcijų atstovai gali padėti užtikrinti didesnę paramą šeimos tarybos siūlomiesiems sprendimams.

Pabaigai, pažymime, kad šeimos tarybos gali padėti priimti kokybiškesnius, labiau šeimų poreikius atliepiančius savivaldos lygmens sprendimus. **Todėl raginame savivaldybių, kuriose nėra šeimos tarybų, institucijų atstovus** bendradarbiauti su nevyriausybinėmis organizacijomis, kurios veikia savivaldybėje, siekiant **sudaryti šeimų tarybas**, galėsiančias padėti priimti šeimoms palankius sprendimus.

Savivaldybių, kuriose yra šeimų tarybos, institucijas ir jų atstovus **raginame aktyviai bendradarbiauti su įkurtomis tarybomis, įtraukti į sprendimų priėmimą** ir jų pagrįstumo bei atitikimo šeimų poreikiams analizę ir įgyvendinimo stebėseną bei siekti įveikti aukščiau išvardintas kliūtis blokuojančias veiksmingam šeimoms tarybų veikimui savivaldose. Prašome šį pasiūlymą išplatinti Lietuvos Respublikos savivaldybėms.

Pažymėtina, kad Nacionalinės šeimų ir tėvų asociacijos atstovai aktyviai dalyvavo kuriant šeimų tarybas, taigi esame pasirengę bendradarbiauti su savivaldybėmis, ir pasidalinti savo patirtimi kuriant

šeimų tarybas, padedant joms veikti. Susisiekti galima rašto viršuje nurodytais kontaktais arba el.paštu vasiliauskiene.violeta@gmail.com.

Nacionalinės šeimų ir tėvų asociacijos pirmininkė

A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and strokes, representing the name Violeta Vasiliauskiene.

Violeta Vasiliauskiene

Originalas nebus siunčiamas.

rengėjo vardas, pavardė, el. paštas, tel. numeris